

4.4 Na de verwijdering van dit bord heeft Kramer het voornemen bekend gemaakt een ander bord te plaatsen waarop de volgende tekst zou komen te staan: *'Tot onze spijt maak ik bekend: De Gemeente heeft zich schuldig gemaakt aan vandalisme en aan onrechtmatige vernieling van mijn eigendommen. De materiële schade bedraagt: f 100.000,-. De menselijke schade, ons toegediend, is echter onbetaalbaar. Verkliekersraad is ten allen tijde slechte raad. P.Kubiak.'*

4.5 De Gemeente is van oordeel dat plaatsing van zo'n bord met name door de aan haar adres gemaakte verwijten van vandalisme en onrechtmatige vernieling van andermans eigendommen onrechtmatig jegens haar zou zijn en het vragen van een verbod op het plaatsen van een dergelijk bord rechtvaardigt.

4.6 Op zichzelf terecht overweegt de president dat de gebezigde uitdrukkingen de grenzen van zakelijke kritiek overschrijven. De gemaakte verwijten zijn ook onjuist omdat door de Gemeente bij de onderhavige ontruiming rechtmatig bestuursdwang werd uitgeoefend en voorts, op de betwisting door de Gemeente, niet aannemelijk gemaakt is dat bij die ontruiming aan Kramer toebehorende zaken beschadigd zijn.

4.7 De tekst moet dan ook als onrechtmatig jegens de Gemeente worden aangemerkt. Dat gegeven rechtvaardigt echter op zichzelf om na te noemen redenen het treffen van de op dit punt gevraagde voorziening nog niet terwyl bijkomende feiten of omstandigheden die tot een ander oordeel zouden moeten leiden niet aannemelijk worden zijn.

4.8 Het is duidelijk dat Kramer, zoals hij stelt, door middel van het plaatsen van een bord met de litigieuze tekst uiting wil geven aan zijn gevoelens over de ontruiming door de Gemeente. Het is voorts zonder meer aannemelijk te achten dat, zoals Kramer eveneens stelt (pleitnota in prima, pagina 2, sub 5), de kwalificaties die hij wil bezigen handelingen van de Gemeente betreffen die bij alle betrokkenen en 'omstanders' (waarmee Kramer naar het hof begrijpt inwoners van de kennelijk kleine gemeenschap van St Jacobiparochie bedoelt) bekend zijn en dat niemand in St Jacobiparochie zal denken dat er méér aan de hand is dan dat het erf van Kramer door de Gemeente ontruimd is. Aldus zijn er, naar het hof met Kramer van oordeel is, van de gewraakte tekst geen nadelige gevolgen en schadelijke effecten voor de Gemeente te duchten. De gemaakte verwijten en de daarbij gebruikte terminologie en kwalificaties zullen immers door de lokale gemeenschap in hun juiste perspectief beschouwd worden. Ook voor toevallige passanten die niet tot de gemeenschap van St Jacobiparochie behoren en die van de door Kramer geplande tekst zouden kennismaken zonder van de ontruiming op de hoogte te zijn, zal het, naar 's hofs voorlopig oordeel, gelet op de inhoud, woordkeus, opmaak en strekking van de omstreden tekst als geheel, duidelijk zijn dat in casu sprake is van een krachtige uiting van subjectieve onlustgevoelens over enig gemeentelijk optreden en zal het dus ook duidelijk zijn dat de gebruikte kwalificaties en verdere opmerkingen tegen die achtergrond bezien en dus niet letterlijk genomen moeten worden.

4.9 In het licht van het zojuist overwogene bestaat er onvoldoende reden om bij wege van voorlopige voorziening de plaatsing van het gewraakte bord te verbieden.

4.10 De slotsom luidt dat het hoger beroep doel treft. De gevraagde voorzieningen moeten, met vernietiging van het vonnis a quo, derhalve alsnog geweigerd worden. Bij een verdere behandeling van zijn grieven heeft Kramer geen belang meer.

4.11 In de omstandigheden van het geval en met name 's hofs oordeel dat, enerzijds, weliswaar van onrechtmatig handelen jegens de Gemeente sprake is maar dat, anderzijds, voor het treffen van enige voorziening niettemin geen genoegzame grond bestaat, vindt het hof aanleiding de kosten van het geding in beide instanties te compenseren in voege als na te melden.

5. Beslissing

Het hof: vernietigt het vonnis waarvan beroep; en opnieuw rechtdoende; weigert de gevraagde voorzieningen; compenseert de op het geding in beide instanties gevallen kosten aldus, dat iedere partij de eigen kosten draagt.

Aldus gewezen door mrs. Cornelissen, De Brauw-Huydecoper en Bakels, raadsheren plaatsvervanger, en uitgesproken door mr. Mollema, fungerend-president, lid der tweede enkelvoudige kamer, in tegenwoordigheid van Visser als waarnemend-griffier ter openbare terechtzitting van woensdag 1 juni 1994.

Verbeke vs. CIDI c.s.

Uitspraak: 16 juni 1994, rolnr. : 92/2009, rolnr. rb: KG 9/1024

Het Gerechtshof te 's-Gravenhage, eerste kamer A, heeft het volgende arrest gewezen in de zaak van

Siegfried Verbeke, wonende te Antwerpen, België, appellant, procureur: mr. R.F. Foortse, als zodanig aangewezen op de voet van artikel 67 van de Advocatenwet, tegen

1. de stichting Centrum voor Informatie en Documentatie Israël (CIDI), gevestigd te 's-Gravenhage,
2. de stichting Anne Frank Stichting, gevestigd te Amsterdam,
3. de stichting Landelijk Bureau ter Bestrijding van Rassendiscriminatie, gevestigd te Utrecht,
geïntimeerden, procureur: mr. R.A. Kiek.

HET GEDING

Bij exploit van 18 november 1992 is appellant - Verbeke - in hoger beroep gekomen van het vonnis van 4 november 1992, door president van de rechtbank te 's-Gravenhage in kort geding gewezen tussen geïntimeerden - CIDI c.s. - als eiseressen en Verbeke met twee anderen als gedaagden.

Bij memorie van grieven heeft Verbeke zes grieven aangevoerd, die CIDI c.s. bij memorie van antwoord hebben bestreden. Op 13 januari 1994 heeft Verbeke nog een dossier met producties ter griffie van het hof doen deponeren.

Vervolgens hebben partijen, Verbeke in persoon en CIDI c.s. bij monde van hun procureur, hun zaken bepleit ter zitting van het hof van 10 maart 1994, CIDI c.s. aan de hand van pleitnotities en Verbeke vrijwel geheel conform zijn toelichting op de memorie van grieven. Voorts heeft Verbeke bij akte bij pleidooi nog enige producties in het geding gebracht. Tenslotte hebben de partijen de procesdossiers overgelegd en arrest gevraagd.

BEOORDELING VAN HET BEROEP

1. De onder 2 in het bestreden vonnis opgesomde feiten zijn in hoger beroep niet bestreden. Ook het hof gaat daarvan uit, behalve dat het, op grond van de stellingname van Verbeke in hoger beroep, er van uit gaat dat hij erkent dat er in de Tweede Wereldoorlog Duitse concentratiekampen waren, maar het bestaan van Duitse vernietigingskampen in die tijd ontkent.

2. Voor zover nu nog van belang vorderen CIDI c.s. in hoofdzaak, kort weergegeven: bekrachtiging van twee door de president aan Verbeke opgelegde verboden, te weten
- om drie door hem verspreide pamfletten te verspreiden door toezending en/of handel dan wel verkoop aan Nederlanders en aan in Nederland gevestigden, en
- om zich in de toekomst in Nederland bij het in het openbaar uitdragen van zijn in voornoemde pamfletten (neergelegde) 'revisiunistische' zienswijze mondeling of schriftelijk uit te laten op een wijze die beledigend en/of kwetsend en/of onnodig grievend is jegens in Nederland wonende joden en/of aanhangers van de joodse geloofsovertuiging. Het woord tussen haakjes ontbreekt in het vonnis, kennelijk bij vergissing.

3. Verbeke vordert afwijzing van deze vorderingen. Met zijn zes grieven heeft hij de rechtsoverwegingen in het vonnis waarvan beroep op alle onderdelen aangevallen, zodat de zaak in volle omvang aan het oordeel van het hof is onderworpen. Het hof zal de zaak dan ook zelfstandig behandelen.

4. In de omstreden pamfletten wordt de juistheid bestreden van de door geschiedschrijvers algemeen of vrijwel algemeen aanvaarde weergave van de stelselmatige moord op miljoenen mensen op last van de Duitse overheid in de jaren 1941-1945, voor een groot deel in daartoe ingerichte vernietigingskampen. Daarbij zijn naast zeer vele anderen tientallen duizenden Joodse Nederlanders om het leven gebracht. Het hof noemt de, deze moord loochnende zienswijze 'revisiunistisch', tussen aanhalingstekens omdat de benaming niet gangbaar is en ook buiten dit verband wordt gebruikt.

5. De rechter is niet geroepen geschiedkundige of andere wetenschappelijke strijdvragen of pseudo-strijdvragen te beslechten, tenzij - anders dan in een geval als dit - daarvan de beslissing over een in rechte ingeroepen concreet recht zou afhangen. CIDI c.s. hebben dit onderkend door in het tweede gevorderde verbod de woorden op te nemen 'bij het in het openbaar uitdragen van zijn ... 'revisiunistische' zienswijze'. Een verbod tot het uitdragen van die zienswijze is niet opgelegd en wordt niet

gevorderd. Voor bestrijding van die zienswijze op gebeurtenissen in 1941-1945 is ook hierom in dit geding geen plaats; evenmin voor opdracht aan CIDI c.s. van het bewijs van de onjuistheid van Verbekes zienswijze op die gebeurtenissen.

6. Centraal in dit geding staat de vraag of de beperking die de gegeven verboden aanbrengen in Verbekes vrijheid van meningsuiting verdragrechtelijk en grondwettelijk geoorloofd zijn. Het hof stelt hierbij voorop dat het antwoord op de vraag of Verbeke mag worden beperkt in het hem, in beginsel, toekomende recht om zijn gedachten en gevoelens te openbaren, slechts kan worden gevonden door een afweging die met inachtneming van alle bijzonderheden van het gegeven geval er toe strekt na te gaan welke in deze zaak af te wegen grondrechten - te weten het recht van vrije meningsuiting enerzijds en het recht om niet te worden gediscrimineerd en/of beledigd of gekwetst anderzijds - in dit geval zwaarder weegt.

7. Aan de vrijheid van meningsuiting en aan de beperkingen daarop ligt, evenals aan het discriminatieverbod, het beginsel ten grondslag dat de mensen gelijkwaardig zijn, zodat verschil in aard of opvattingen geen reden geeft een ander in enig opzicht te belemmeren zo lang als die ander zijn vrijheid gebruikt zonder onrechtmatige weerslag op rechten van medemensen.

8. CIDI c.s. stellen tweërlei onrechtmatige weerslag van de pamfletten op rechten van anderen: zij achten de werking daarvan enerzijds discriminatoir en anderzijds beledigend, kwetsend en/of onnodig grievend voor Joden en/of aanhangers van het Joodse geloof.

9. Verbeke bestrijdt dat de pamfletten discriminerend zijn wegens strijd met de artikelen 137c, 137d en met name 137e lid 1 sub 1 en 2 van het Wetboek van Strafrecht, althans met de geest van die bepalingen, zoals CIDI c.s. stellen. Partijen zijn verdeeld over de vraag of, in de bewoordingen van artikel 137e lid 1 onder 1 en 2, de inhoud van de pamfletten, naar Verbeke weet of redelijkerwijs moet vermoeden, voor een groep mensen wegens hun ras, godsdienst of levensovertuiging beledigend is dan wel aanzet tot haat tegen of discriminatie van mensen of gewelddadig optreden tegen persoon of goed van mensen wegens hun ras dan wel hun godsdienst of levensovertuiging.

10. Het hof oordeelt dat CIDI c.s. niet voldoende aannemelijk hebben gemaakt dat de inhoud van de pamfletten valt binnen de omschrijving van de zojuist genoemde bepalingen. Hierom is dus ook niet, voor zover in het raam van een kort geding vereist, aannemelijk geworden dat verspreiding van de pamfletten in strijd is met letter of geest van artikel 137c, 137d of 137e van het Wetboek van Strafrecht. Weliswaar wordt in de pamfletten alleen van de uitroeping van Joden gerept, met voorbijgaan aan de vele anderen die zijn vermoord, maar een belediging, in de strikte zin van het woord, van Joden vindt het hof dat niet. Om dit aan de hand van een voorbeeld te verduidelijken: in de stelling dat de Joden geen enkele weerstand hebben geboden wordt weliswaar zonder argument stilzwijgend de opstand in het ghetto van Warschau geloofend, maar beledigend is dat op zichzelf niet, ongeacht of de bewering voortkomt uit onwetendheid, uit kwade trouw of uit iets anders.

11. Wel oordeelt het hof de pamfletten kwetsend en nodeloos grievend voor allen die in de Nazitijd van Duitse zijde zijn vervolgd, in het bijzonder voor hen die de verschrikkingen in concentratie- en vernietigingskampen hebben meegemaakt, en voor allen die slachtoffers uit die kampen van nabij kennen of hebben gekend.

12. Verbeke bestrijdt de juistheid van de gangbare geschiedschrijving met enkele, overigens betwiste, stellingen over details. In de wijze waarop hij zijn visie wereldkundig maakt behoort hij echter op zijn minst zorgvuldigheid in acht te nemen jegens de toen vervolgd en jegens de nabestaanden van vervolgd. De door hem erkende verschrikkingen in de Duitse kampen in de Nazitijd hadden hem tot extra zorgvuldigheid moeten aanzetten, want hij moest begrijpen dat die verschrikkingen lang en diep nawerken op overlevende slachtoffers en op degenen die de slachtoffers na staan. Verbeke heeft gezegd te betreuren dat de pamfletten ongevraagd in brievenbussen zijn terecht gekomen. Hij verwacht dat de pamfletten zijn zienswijze verspreiden en hem geld opbrengen. Het hof ziet hierin geen goede reden om onzorgvuldig te zijn jegens anderen.

13. In de vereiste zorgvuldigheid is Verbeke ernstig tekort geschoten: in het pamflet over Leuchter geldt dit naar het oordeel van het hof vooral voor de kop, voor de woorden 'eerste wetenschappelijk objectieve rapport' in de regel daaronder en voor de woorden in de voetregel 'vernietigt de Holocaust-theorie'. In beide pamfletten over de zes miljoen geldt dit naar 's hofs oordeel voor punt 7, voor het woord zwendel in punt 44 en voor het woord Holocaustsupporters in punt 46. Ook overigens beoordeelt het hof punt 46 als grievend, maar bij deze uitlating over tegenwoordige toestanden weegt de vrijheid van meningsuiting zo zwaar dat het hof hieraan voorbij gaat.

14. In de pamfletten kwetst en grieft Verbeke anderen. Ook zonder zich kwetsend of grievend uit te laten had hij zijn mening volledig naar buiten kunnen brengen. Zo misbruikt hij de vrijheid van meningsuiting. Dit alles brengt mee dat CIDI c.s. een spoedeisend belang hebben te eisen dat aan het kwetsen en grieven een eind wordt gemaakt. Het opgelegde verspreidingsverbod is duidelijk genoeg en voldoende beperkt.

15. Het tweede gevorderde verbod behoeft wel een beperking. Zoals het hof heeft overwogen is er grond voor een verbod van uitlatingen die kwetsend of onnodig grievend zijn jegens slachtoffers van de Duitse vervolging in de Nazitijd, de jaren 1933-1945, en jegens nabestaanden van allen die in die jaren van Duitse zijde zijn vervolgd. In hun eis hebben CIDI c.s. - wat hun vrijstond - van deze betrokkenen slechts de groep van Joden en aanhangers van het Joodse geloof genoemd. Anderzijds beperken zij de groep niet tot vervolgd en nabestaanden van vervolgd. Voor een verbod dat zo ruim en algemeen luidt dat daarmee aan de groep betrokkenen anderen worden toegevoegd is evenwel geen plaats, omdat in dit kort geding geen uitlatingen aannemelijk zijn geworden die kwetsend of nodeloos grievend zijn jegens andere Joden of andere aanhangers van het Joodse geloof dan deze vervolgingslachtoffers en nabestaanden van vervolgingslachtoffers.

16. Het hof verwerpt Verbekes bewering dat de eerste rechter bevooroordeeld zou zijn geweest en de andere verwijten van Verbeke jegens die rechter. Verbekes klachten over krapte aan mogelijkheden zijn verdediging voor te bereiden, doen niet meer terzake, omdat hij in hoger beroep die gelegenheid ruimschoots heeft gehad. De beoordeling of een onrechtmatige daad is gepleegd, brengt naar Nederlands recht de bevoegdheid van de burgerlijke rechter mee binnen het raam van deze beoordeling te treden in de vraag of een strafbepaling is geschonden. De overige klachten van Verbeke over bijzaken doen in het licht van de voorafgaande inhoud van dit arrest niet of niet meer terzake.

17. De klacht over de kostenveroordeling en over afwijzing van een door Verbeke verlangde schadevergoeding faalt, nu Verbeke als de in het ongelijk gestelde partij is te beschouwen en hem dan ook geen schadevergoeding wegens de tegen hem ingestelde vordering toekomt, nog daargelaten dat hij in eerste aanleg een dergelijke vordering niet kon instellen zonder bijstand van een procureur.

18. De overwegingen leiden ertoe het bestreden vonnis, in de zaak van CIDI c.s. tegen Verbeke, te bekrachtigen met wijziging van het tweede verbod. De proceskosten in hoger beroep behoren ten laste van Verbeke te komen.

BESLISSING

Het hof:

bekrachtigt het bestreden vonnis, voor zover dat, uitvoerbaar bij voorraad, op verbeurte van een dwangsom van f 10.000,- voor iedere keer dat Verbeke in strijd met dat verbod handelt, aan Verbeke verbiedt: om zelf of door tussenkomst van anderen de litigieuze pamfletten getiteld 'De zes-miljoen-holocaust' (waarvan 2 versies bestaan) en 'Amerikaanse deskundige vernietigt de gaskamerlegende' vanaf 4 november 1992 nog langer c.q. nogmaals te verspreiden door toezending en/of handel dan wel verkoop aan Nederlanders en aan in Nederland gevestigden;

bekrachtigt dat vonnis, voor zover Verbeke is veroordeeld in de kosten van het geding;

vernietigt dat vonnis, voor zover gewezen in de zaak tussen CIDI c.s. en Verbeke, voor het overige, en in zoverre opnieuw recht doende in kort geding;

verbiedt, uitvoerbaar bij voorraad, Verbeke zich vanaf heden in Nederland bij het openbaar uitdragen van zijn in voornoemde pamfletten neergelegde 'revisiunistische' zienswijze mondeling of schriftelijk uit te laten op een wijze die kwetsend en/of onnodig grievend is jegens in Nederland wonende slachtoffers van Duitse vervolging in de jaren 1933-1945 en jegens nabestaanden van slachtoffers van die vervolging, wanneer deze slachtoffers en nabestaanden Joden zijn en/of aanhangers van de Joodse geloofsovertuiging;

bepaalt dat Verbeke voor iedere keer dat door hem in strijd met de gegeven verboden gehandeld wordt, een dwangsom van f 10.000,- verbeurt; weigert de meer of anders gevraagde voorzieningen;

veroordeelt Verbeke in de kosten van het geding in hoger beroep, aan de zijde van CIDI c.s. tot deze uitspraak bepaald op f 4.500,-.

Dit arrest is gewezen door mrs. Vrij, Koning en Utermark en is uitgesproken ter openbare terechtzitting op 16 juni 1994.